

משולחן שלמה

עיונים ופנינים בפרשה מבית מדרשו ושיעוריו של

הגאון הינוקא

רבינו שלמה יהודה בארי שליט"א

פרשת בראשית – 105

האלף שהיא החכמה העליונה קדמה לתורה

בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ (א, א). ביאר האור החיים הקדוש, שמה שפתחה התורה הקדושה באות ב"ת ולא באות אל"ף, כי מבואר בזהר חדש (בראשית, דף ט ע"א), שברא הקב"ה אלף עולמות קודם שברא העולם הזה, הנקראים עלמין דכיסופין בסוד "האלף לך שלמה" (שה"ש ח, יב), ונמצא ש"אלף" קדם לבריאה.

ויש לבאר עוד, שללמדינו בא, שהתורה הקדושה עליונה ונשגבה כל כך, שאינה יכולה באמת להתפרש במילים ותיבות, אלא שבזכות עמלינו בתורה לשמה מתוך החיפוש אחר רצונו יתברך ובמטרה למלאו ולהשלימו, תאיר לאדם החכמה העליונה הנקראת אל"ף, שעליה נאמר (איוב כח) "והחכמה מאין תמצא ואי זה מקום בינה, לא ידע אנוש ערכה ולא תמצא בארץ החיים וגו', והחכמה מאין תבוא ואי זה מקום בינה, ונעלמה מעיני כל חי ומעוף השמים נסתרה וגו'".

משיח צדקנו ילמד את התורה הנעלמת הכלולה בתיבת בראשית ובניגון אחד

ובביאור הגר"א (להקד' תיקון"ז, דף יח ע"ב) כתב, שבכל התורה נכלל כל מה שהיה ומה שיהיה, והכל נכלל בפסוקי מעשי בראשית של ז' ימים הראשונים, ונכלל עוד הכל בפסוק ראשון בז' תיבותיו, ועוד נכלל הכל בתיבת 'בראשית' עם ו' אותיותיה ונקודת הב' שהיא השביעית.

וביאר הענין, כי הנה מובא במאור עיניים (פ' חוקת) שזהו מה שאמר דוד המלך ע"ה "תורת ה' תמימה" (תהלים יט, ח), שהוא מלשון 'תמימה' הנאמר גבי פרה אדומה, וכן הוא גבי התורה, שעדיין לא נגעו והשתמשו בה כלל. והענין הוא, שמהות ופנימיות התורה היא באמת גנוזה ונעלמת מעין כל, ומשיח צדקנו ילמד את כל ישראל את גילוי התורה כולה, ואח"כ ילמד אותם איך נכלל הכל בפרשת מעשי בראשית, ובפסוק ראשון בלבד, ובניגון אחד.

עץ הדעת הרתיע את הנחש

וְהַנֶּחֱשׁ הָיָה עָרוֹם וְגו' וַיֹּאמֶר אֶל הָאִשָּׁה וְגו' (ג, א). מובא באבות דרבי נתן (פ"א) שהלך נחש הרשע ונגע באילן בפיו ובידיו וברגליו, עד שהרתיעו האילו ונשרו מפרותיו לארץ. ויש אמורים שלא נגע בו כל עיקר, אלא כיון שראה האילן את הנחש, היה צוח עליו האילן ואומר לו רשע אל תגע בי, שנאמר אל תבואני רגל גאווה.

מדוע עוף החול מאריך ימים אלף שנים

וַתִּקַּח מִפִּרְיָו וַתֹּאכַל (ג, ו). מובא בבראשית רבה (יט, ה) שחזה האכילה מעץ הדעת את הבהמה ואת החיה ואת העופות, והכל שמעו לה ואכלו, חוץ מעוף אחד ושמו חול, שעליו אמר הכתוב (איוב כט, יח) "וכחול ארבה ימים". ומפני שלא טעם מעץ הדעת

הוא חי אלף שנים, ובסוף האלף יוצאת אש מקינו

ושורפתו, ומשתייר בו כביצה וחוזר ומגדל איברים וחיל¹.

והחיד"א בספר מדבר קדמות (מערכת ח אות א) הביא מספר צמח צדיק² (פרק ל), שעוף החול, חי שט"ו שנה, וכאשר יזקין ויתקרב אל אפיסת הכחות מקווש עצים מעצי בשמים יבשים ועושה לו קן ונכנס בו, והופך פניו נגד השמש ומרחש ומכה בכנפיו הרבה עד שהוא מבטיר אש בקן הזה מחוזק חום השמש שכנגדו, ואף כשהוא מרגיש את בעירת האש הוא מתעקש ומתחזק בדעתו שלא לזוז משם עד שנשרף, כי יודע ממה שהטביע בו הטבע כי הוא עתיד להתחדש, ולסוף תשעה ימים נולד מהאפר ההוא ושיירי גופו תולעת קטן אשר חי וגדל בכח טבעי עד סוף שלוש יום, ונעשה עוף כמו שהיה בתחילה, ולא נמצא כי אם אחד יחיד בעולם.

קין והבל נחלקו בשל מי יבנה בית המקדש

וַיְהִי בַּהֲיוֹתָם בַּשָּׂדֶה וַיָּקָם קַיִן אֶל הָבֶל אָחִיו וַיְהַרְגֵהוּ (ד, ח). מובא בבראשית רבה (כב, ז) בשם רבי יהושע דסכנין, שהיו מתדיינין ביניהם, זה אומר בחלקי יבנה בית המקדש וזה אומר בחלקי יבנה, וזהו 'ויהי בהיותם בשדה', אין שדה אלא בית המקדש שנאמר (במיכה ג, יב) "ציון שדה תחרש", ומתוך כך 'ויקם קין אל הבל אחיו ויהרגהו'.

ויש לרמז בזה למה שנחרב בית שני בעוון שנאת חנם, שבית שני הוא כנגד יצחק, וכמובא במסכת פסחים (דף פח ע"א) שאברהם קראו 'הר', יצחק קראו 'שדה', ויעקב קראו 'בית', והוא כנגד ג' המקדשים כמו שכתב שם המהרש"א. ולכן נקט המדרש את הפסוק 'ציון שדה תחרש' העוסק בחורבן, לרמז לזה.

קין חטא בשוגג, שנתכוין להקריב את הבל לקרבן

וַיֹּאמֶר ה' אֶל קַיִן (ד, ט). כתב רבי יהונתן אייבשיץ בספר אהבת יהונתן (הפטרת יום א' דסוכות), שמה שזכה קין להשיג נבואה, אף ששפך דם שהוא מידה מגונה ביותר, והנבואה אינה שורה אלא על גבור הכובש את יצרו, ועשיר ששמח בחלקו וחכם ונבון ופרוש מדרכי העולם, הוא מפני שקין הרג בשגגה. והענין הוא, שאיסור אכילת בשר הבהמות והחיות לאדם הראשון, היה מפני שהיו אז הבהמות והחיות בעלי חכמה, וכמ"ש (ג, א) "והנחש היה ערום מכל חית השדה", ואין תואר חכם גדול אלא בין החכמים, כי הכסיל לא יבין את מעלת החכמה, ומפני כן היה נחשב אז שכל ההורג את הבהמות הוי כאלו שופך דם האדם. ולכן הקריב קין מפרי האדמה קרבן לה', כי חשב שאסור לשפוך דם חי, אולם הבל הבין כי לגבוה מותר להקריב מבעלי חיים ואין איסור בזה כלל. וכאשר ראה קין שאל מנחתו לא שעה וקרבן הבל נתקבל, חשב קין שהיותר מובחר יותר מתקבל לרצון, ועלה בלבו להקריב נפש האדם, והרג את הבל כדי לזרוק את דמו, ואולם הופר מחשבתו ופצתה האדמה את פיה ובלעה את דמו. וא"כ קין הרג נפש בשגגה, ולכן נחרץ עונשו שיהיה נע ונד בארץ, דהיינו גלות.

¹ אכן במסכת סנהדרין (דף קח ע"ב) מובא שנח ברכו לעוף זה שלא ימות, ועמד בזה המהרש"א, שממדרש דלעיל משמע שהטעם לפי שלא אכל מעץ הדעת. וביאר החיד"א בספר מדבר קדמות (מערכת ח אות א), שאפשר שנח ביקש עליו רחמים מפני שלא טעם מעץ הדעת, כי אף שלא אכל מעץ הדעת, בכל זאת יש לו לישא בעוון החטא ולמות, כי העולם נדון אחר רובו, וכמו שאמרו בזה"ק (כי תשא, דף קצד ע"ב) שאף שיהושע לא השתתף בעוון העגל הוסרו ממנו העדיים והוכרח למות, כי הקב"ה דן את העולם לפי רוב בני האדם. וא"כ אם לא שביקש נח רחמים על העוף הזה שלא ימות, דין הוא שימות ככל המון העולם.
² לרבי יהודה אריה די מודינה.

"ברוך אתה בבואך" (דברים כח, ו)

משיעור יום א' בחוקותי תשע"ב

הכתובים "אור כי יהל" (איוב לא, כו), "בהלו נרו" (שם כט, ג), שהוא לשון הלל, כי המשכת האור והחסדים הוא על ידי ההלל והשבח לה' ב"ה.

לכן תיקון כל הבריאה ומעשה בראשית נמשך על ידי ביסוס הגבורות ומיתוקם בחסדים, כי כל החורבן הוא מהתגברות הגבורות. וכך הוא בעבודת השי"ת, שעל ידי תוקף הגבורות האדם שוכח את חסדי השי"ת, לכן צריך לעורר ולזכור את החסדים ולהוציאם בפיו, כדי להמשיך קיום והמשכיות לעבודת השי"ת. וזוהו נתקן הראש והמוחין, שהם כנגד אותיות י"ה, כי האות יו"ד היא ענין ההתבוננות בחסדי השי"ת וכנגד מידת החסד, וכשמוציא זאת בפיו ומשבח לה' ב"ה, הוא ענין האות ה"י, שהיא כנגד מידת הגבורה המבוססת בחסדים. הברכה והשבח צריכים להיות מתוך התבוננות ושמחה על עצם הידיעה והאמונה מאמיתת מציאות ה' ב"ה.

והוא ענין הללויה, כי י"ה הם המוחין שנתקנים על ידי ההתבוננות במציאות ה' ב"ה, ועל ידי שיש שבח והלל לה' יתברך, אזי יחד עם השפע שמשפיע ה' ב"ה לבריות נמשך גם שמירה והגנה מפני הגאות והיללה. כי בכל קומת הבריאה נעשה פגם ונפילה על ידי שלא גילו אלוקות, אבל במוח לא נעשה פגם ומיתה, שעל זה נאמר (איוב ד, כא) "ומות - ולא בחכמה", היינו שעל ידי מדרגת החכמה וההתבוננות נשמר מענין היללה והמיתה, וממשיך חיים וקיום לבריאה כולה. כי על ידי ההלל נמשכים הארה ומוחין משם י"ה, ונעשה עזקין (-חותמות) לשמר את השפע שלא תהיה יניקה לצד הקללה והחיצונים, וכפי שסיבב ה' ב"ה בקריעת ים סוף כנודע בדברי רבנו הא"ר בספר הליקוט (פ' בשלח ד), לכן אחרי קריעת ים סוף פתחו מיד בני ישראל בשירה ושבח לה' ב"ה, כי הבינו שכל מה שראו קודם לכן שהוא שפע וברכה עד בלי די - יכול להמשך אצלם לעולם על ידי ההלל והשבח לפני ה' ב"ה, והוא שפע שאין באים על ידו לגאות ויללה, כי שפע הנמשך על ידי ההלל הוא מוגן ומופרד מצד היללה על ידי עמוד אש וענן, 'ענן' הוא ענין האות יו"ד שהוא מים, 'אש' היא ענין האות ה"י.

כשאדם משבח ומהלל לה' ב"ה זוכה לשפיעים שאינו בא על ידם לגאות וחורבן

והוא טעם שהלויים היו מזמרים ומנגנים בבית המקדש, כי בבית המקדש היה יורד כל הטוב והשפע לבריאה, וכדי שלא יגיעו על ידו לגאות וישכחו את חסדי השי"ת, היו הלויים מנגנים ומשבחים לה' ב"ה, לכן הוא חלק בלתי נפרד ממצוות המקדש. והוא כנגד אותיות י"ה שבשם, הכהנים שהם כנגד החסד והאות יו"ד כמ"ש (דברים לג, ח) "תומיך ואוריך לאיש חסידך", והלויים מסיטרא דגבורה והאות ה"י כמובא בזוהר קורח (דף קעז ע"ב), שכל השפע הגדול הנמשך מבית המקדש ועבודת הכהנים מוכרח שיהיה מלווה בשבח והלל להשי"ת. לכן עיקר ההלל הוא הללויה, כמו שאמרו במסכת שבת (דף קיח ע"ב) שמה שאמר ר' יוסי יהא חלקי מגומרי הלל, היינו פסוקי דזמרא שהם מזמורי הללויה (ולפירש"י דוקא מזמור 'הללו את ה' מן השמים' ומזמור 'הללו א-ל' שבהם מרבים בהילול).

וכשאין לוקחים את הדרך שנתן לנו ה' ב"ה - שהוא להתבונן באמיתת מציאות ה' ב"ה ולהלל אותו יתברך כדי להמשיך את השפע עם שמירה והגנה, באים לידי טעות, והימים נעשים ללילות וה'הלל' נעשה ל'לילה', ואין האדם יכול להחזיק בדרך ה' ועבודתו עם יללה וצער, לכן עוזבים ח"ו את התורה ודרך ה', עד שנעשה ענין חורבן בית המקדש. וזהו 'כוונה עולמות ומחריבן', שהם בית המקדש הראשון ובית המקדש השני שלא היו מתוקנים לפניו, כי התרחקו מהשבח וההודאה לפניו יתברך, וכמובא בתיקון"ז (תיקון כב, בדף סז ע"א) שמזמן חורבן הבית העולם הוא כתוהו ובוהו, ומאז והילך כל הציפיה היא על הכתוב בתהלים (פט, ג) "עולם חסד יבנה", שהוא בית המקדש השלישי שיהיה מתוקן בעיני השי"ת - כי אז נזכה להלל את ה' תמיד, וכל הבריות יודו לו וישבחו לו עד שלא תהיה שום אחיזה לדרך היללה, ויכולו הבריות להמשיך שפע עד בלי די ולהשאר סמוכים אצל השי"ת.

בכל שעה ורגע שנכנס בעבודת השי"ת צריך שיכנס בדרך שבח והלל הנה בכל יום ובכל שעה נכנס האדם כמה וכמה פעמים לעבודת ה' יתברך. כי כאשר יש לאדם היסח הדעת מעבודת ה', צריך לחזור לעבודתו, נמצא שנכנס בכל פעם מחדש. ובכל פעם שנכנס לעבודת השי"ת צריך שיהיה כהאות ב"ת ד'בראשית' הרומזת לברכה, כלומר שתהיה כניסתו לעבודת ה' עם ברכה, ולא עם קללה שהיא 'ארור' - ונרמזת באות אל"ף. וענין הברכה היא שנכנס בעבודת השי"ת בהלל ושבח לה' ב"ה, והקללה היא יללה, היינו שעובד לה' מתוך שממילל על גודל ריחוקו ועל הדברים שאינם כרצונו.

כי אדם מבורך הוא מי שזוכה שכל ימיו הם חסדים, היינו שמהלל ומשבח לה' ב"ה בתורתו בתפילתו ובכל מילי דעלמא - וכל חייו הם בשבח והללויה, מה שאין כן כשכל עבודתו היא מתוך יללה, הרי הוא נכלל בקללה. לכן פתחה התורה בבראשית באות ב"ת ולא באות אל"ף, כמובא בירושלמי (חגיגה פ"ב ה"א). וזה מש"כ "ברוך אתה בבואך" (דברים כח, ו), היינו שבכל שעה שתכנס בעבודת ה' תינצל מהקללה שהיא היללה, על ידי שתהיה בענין של 'ברוך', שהוא שבח והלל לה' ב"ה.

והקרבה אל הברכה והריחוק מהקללה תלוי בשיעור האלוקות שמגלה האדם, כי הברכה נמשכת על ידי התעוררות של המברך המקשר את הדבר הגשמי וכוללו ברוחני, ועל ידי הברכה וההלל שמשבח לה' ב"ה, גורם להמשכת חסדים ולהפוך את כל ימיו לחסדים, כמ"ש "חסד אל כל היום", כי הברכה והשבח הם כצינור להשפעת החסדים, וכלשון המשנה (כלאיים פ"ז) המברך את הגפן. וזה על ידי שכל עבודתו בתורה ותפילה היא מתוך שבח והללויה, ולא מתוך טרוניא ויללה.

כל תיקון העולם נעשה בדרך שידבקו הבריות בברכה ועל ידה לבד יש קיום וחיים

וכל קיום העולם תלוי בברכה שהיא המשכת החסדים, כי קודם תיקון מעשה בראשית היה העולם "תוהו ובוהו וחושך על פני תוהו", ולא היה חיבור וגילוי אלוקות בכל פרטי הבריאה על ידי המים שהם החסדים, כי המים הם מאחדים ומחברים כמו שראים בחוש, מה שאין כן הגבורה שהיא כנגד האש היא מחלקת ומפרידה. ועל ידי החסדים נעשה גילוי אלוקות, כמ"ש "ורוח א-להים מרחפת על פני המים", שהם מים המגלים את יחודו ואחדותו יתברך. וקודם תיקון מעשה בראשית היה מקום העולם בחושך ויללה, ועל ידי שביסס הקב"ה את הגבורות ומיתקם בחסדים, נעשה תיקון וקיום לבריאה.

ועל זה אמרו במדרש (ב"ר ג, ז) שבבריאת העולם היה ה' יתברך בורא עולמות ומחריבן, וסוד הענין הוא, שחשב הקב"ה להמשיך לנבראים שפע וברכה ללא סוף, אבל ראה שעל ידי השפע יבואו הבריות לגאות ומרידה בו, כשם שנעשה בדור המבול דור הפלגה ואנשי סדום וכיוצא - שלקחו כל המלוכה לעצמם. וכאשר לא קישרו את השפע באלוקות באו לידי מיתה, כפי שנאמר במלכי אדום "וימלוך... וימות" (בראשית לו). וזה 'ומחריבן' - שראה את הדורות שלא קישרו את השפע באלוקות, שסופם להחרב. כי כאשר נמשך השפע ללא הגנה ושמירה מהחיצונים, באים על ידו הבריות לטעות, כמו הדורות שקבלו שפע הרבה מאוד ועל ידו אבדו מן העולם, מפני שלא היתה להם שמירה והגנה מהטרוניא והיללה, והתגברו הגבורות בלידם עד שנפלו בגאות ויללה ולבסוף אבדו. עד שראה הקב"ה את אברהם אבינו והאבות הקדושים וכל הצדיקים ועם ישראל שתפסו בברכות ככוונה ובשבח והלל לה' ב"ה - והיה בעיני ה' ב"ה עולם נאה ומתוקן, כי ראה שעל ידם יוכל העולם להתקיים. והוא ענין הכתוב "ויאמר א-להים יהי אור", שהוא סוד תיקון מעשה בראשית כמובא בזוהר בראשית (דף טז ע"ב), שהמשיך הקב"ה את אור החסד והרחמים מכח זכות השבח וההלל של נשמות ישראל והצדיקים העתידים לשבח לפניו, וזה השבח היה כצינור להמשכת אור החסד בעולם. וענין "יהי אור" הוא מלשון

לרפואת הצלחת וישועת

אביבה בת חנה פכל ניסים בן מרינה, מנחם בן בתיה
לישועת והצלחת שלום בן אסתר, ראו דור דורו בן רונית, יוסף בן אלישבע הדסה
לזיווג הגון נתנאל הקון בן סיגל

לעילוי נשמת

ר' יצחק אריה
בר מתתיהו

אין התכלית להתענג בקדושה אלא העיקר הוא הרצון שיהיה לה' ב"ה נחת רוח מעבודתו

והדרך שיוכל האדם לראות את מידת החסד ולבוא לשבח והלל בעבודת השי"ת, היא על ידי שיאיר באדם אור החכמה, שהיא האות אל"ף הקודמת לאות ביי"ת דבראשית כמ"ש (איוב לג, לג) "ואאלפך חכמה".

והחכמה היא הכרה באמיתות מציאות ה' ב"ה שמחדש מחייה ומהווה את הכל בכל עת ורגע. וביאור הענין הוא, דהנה קודם תיקון מעשה בראשית היה העולם תוהו ובוהו, שהוא התגברות של צד הגבורה, והגבורות הם כנגד אותיות ה"א ראשונה שבשם הוי"ה כמובא בזוהר פקודי (דף רכז ע"ב), והיה חסר העולם את אור החכמה הנמשכת מהאות יו"ד, ואת אור החסד הנמשך מהאות וא"ו כמובא שם בזוהר, ובתיקון מעשה בראשית המשיך הקב"ה את אור החכמה והחסד ונעשה ביסוס לגבורות שיוכל העולם להתקיים. ובכדי שיתגלה אור החסד היה צריך לגלות תחילה את אור החכמה הכולל את כל שורש החיים החסד והרחמים כמ"ש (קהלת ז, יב) "החכמה תחיה בעליה" (תהלים קד, כד) וכתוב "כולם בחכמה עשית".

וכל שעה שהאדם נכנס בעסק התורה ועבודת ה' נחשבת שעה זאת כתיקון מעשה בראשית, שבתחילה הוא חסר מאור החכמה ומאור החסד, והנה בחסרון הארת החסדים נכנס האדם בעבודת השי"ת מתוך מרירות טרוניה ויללה, ובכדי להמשיך את החסדים, היינו שיאיר בו אור החסד ויוכל להביא לפני השי"ת תורה ותפילה שהם מתוך שבח והלל לפניו יתברך, צריך שיאיר בו תחילה אור החכמה, שהיא השורש לחסד.

וענין אור החכמה הוא ההכרה באמיתות מציאות השי"ת, והידיעה מאמיתות מציאות הבורא ב"ה היא בזה שהאדם מחדיר בעצמו את חידוש מעשה בראשית. כי כאשר בא האדם להכנס בעבודת השי"ת ובעסק התורה, הוא בא יחד עם הרשימו של הריחוק מאור פניו יתברך הנשאר באדם מן החטא והריחוק, ורשימו זה הוא כפירה ומרירות, כי מפני שחסר מאור החכמה בא לידי גאות וכפירה שהוא סיטרא דמותא, כמ"ש 'ימות' - ולא בחכמה, ובזה נחסר גם מאור החסד ובא לידי מרירות וקול יללה בתורה ותפילה.

ולכן כשבא מן החול אל הקודש צריך שיאיר בו אור הנקרא 'קודש', והוא אור החכמה הנקרא קודש כמובא בהקדמת הזוהר (דף יג ע"א), ובזה שמתחדש בכל זמן ומחדיר בעצמו את הידיעה בחידוש מעשה בראשית ושהשי"ת מחדש בכל רגע את כל הנבראים, מכיר באמיתות מציאות השי"ת, ובזה נשפע בו אור החכמה ונמשך עליו אור החסד שיוכל להכנס בכל שעה מחדש בעבודת השי"ת מתוך קול הלל ושבח להשי"ת, שהוא ענין הללו-יה.

והחכמה היא תרי אלפין, כמ"ש 'ואאלפך חכמה', שהם חכמה תתאה וחכמה עילאה. ובעבודה זו שמתחדש האדם בכל שעה בהכרת מציאות ה' ב"ה וחידוש מעשה בראשית, מאיר בו האות אל"ף וחכמה תתאה, אומנם עיקר תוקף הארת החכמה הנקראת 'קודש' היא בשבת הנקראת 'קודש' כמ"ש על השבת (בשמות לא, יד) "כי קודש היא", שמאיר בה חכמה עילאה. כי שבת היא 'זכר למעשה בראשית', שהיא הידיעה מחידוש העולם ואמיתות מציאות הבורא ב"ה. ולכן בשבת קודש שמאיר אור החכמה, נמשך אור החסד עד שכל ישראל משבחים ומהללים להשי"ת בתורה ותפילה, ואף בגשמיית מתגלה החסד בקדושת סעודות שבת.

ובשבת קודש מאירה חכמה עילאה עד שיוכל לתקן האדם את מוחו ודעתו בשלימות, ואף כאשר ירד למדרגת ששת ימי החול תשרה עליו קדושת שבת שהוא תיקון המוחין, וכל עבודתו תהיה מתוך ידיעה מהבורא ושבח והלל לפניו יתברך. כי העבודה בשבת קודש היא להשיב את האמונה והידיעה מהשי"ת וגילוי הרחמים והחסד על האדם.

ובשבת מתקיים באדם הכתוב (דברים לב, ז) "זכור ימות עולם, בינו שנות דור ודור", שהוא כנגד זכור ושמור. 'זכור ימות עולם' הוא כנגד 'זכור', 'בינו שנות דור ודור' הוא כנגד 'שמור'. שבליל שבת מגלים את ההתבוננות באמיתות מציאות ה' ב"ה ומעידים על חידוש מעשה בראשית ונעשה צימאון אליו יתברך בכל הבריאה, והוא כנגד הבינה והאות ה"י וההתבוננות, כמ"ש 'בינו שנות דור ודור' שהוא כנגד עולם הבא, כפי שפירש שם רש"י - להכיר להבא, שיש בידו יתברך להטיב לכם ימות המשיח ועולם הבא. כי על ידי האמונה בחידוש מעשה בראשית, מכירים בגדולת השי"ת להאיר בנו את החסדים ובאים לשבח והלל לפניו.

ובשבת בבוקר עולים עוד עד החכמה שהיא כנגד 'זכור' והאות יו"ד כמ"ש "זכור ימות עולם", שהוא המשכת הזכירה בה' ב"ה גם לימות החול, היינו גם למקום של ששת ימי החול שהם קודם יום השבת,

שהם התוהו ובוהו וענין 'בונה עולמות ומחריב', שהם המדרגות קודם שתיקן הקב"ה את מעשה בראשית באור החכמה והחסד, שהם הרשימו מדור המבול ודור הפלגה וכל הדורות שמרדו בה' ב"ה, ועל ידי הארת החכמה נעשה ביטול לכל הרע וגילוי למלכות ה' ב"ה, כי על ידי החכמה מתגלית המלכות והיראה כמ"ש הרעיא מהימנא בזוהר פנחס (דף רנח ע"א) 'אבא יסד ברתא'.

כי אין די בליל שבת, שהוא ענין השמירה וההתבוננות באמיתות מציאות ה' ב"ה, כי צריך לעלות יותר, ולא להשאיר לעצמו את ההכרה במציאות השי"ת ומלכותו, אלא צריך לזכות גם לחכמה עילאה, שהוא ענין המשכת הזיכרון באמיתות מציאות ה' לכל הבריות ולכל הדורות. כי אין העיקר להתענג על התורה וההשגה בגדולת ה', אלא העיקר הוא לראות מה יכול האדם לעשות בפועל כדי שיהיה להשי"ת תענוג נחת רוח בעולם, ולזה צריך לתקן הכל ולהביא לגילוי מלכותו יתברך בכל העולמות ובכל הדורות. ואדם שאין בידו מה לעשות ואיך לעשות, צריך הוא לרצות ולכסוף לזה, ושכל עבודתו ותורתו תהיה מתוך רצון שיהיה גילוי למלכות ה' ב"ה והשגחתו, על ידי תפילתו ותורתו.

ותכלית העליה בענין החכמה בשבת קודש היא בתפילת מוסף, שהיא כולה צמאון ותפילה לתכלית הזה. ולכן צריך לעורר את עצמו בהגיעו לתפילת מוסף ולרצות מעומק ליבו את החלק של ה' ב"ה שיהיה גם הוא שלם, שהוא 'גילוי דעת' שאין אנו חסרים חפצים לשמור לעצמנו את התענוג של שבת קודש, אלא רוצים אנו בתיקון הבריאה כולה והתכללות כל הששה ימים בשבת קודש ובבית המקדש השלישי. לכל אחד יש חלק במלכות ה' שאותו צריך הוא להשיב אליו יתברך והוא תכלית החכמה

והנה החכמה היא כנגד האב כמובא בזוהר פנחס (שם), ושורש החכמה היא בזקנים שהם קודמים לאב, כי ה'קנה' שהיא כנגד מידת אריך אנפין היא שורש ומקור החכמה כמובא בזוהר אחרי (דף נט ע"ב). וזה "שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך". "אביך" הוא החכמה, 'זקניך' הוא קנין החכמה בשלימות והתכללות בשורש החכמה, כמו שפרש"י 'זקניך' אלו החכמים' וכמו שאמרו במסכת קידושין (בדף לב ע"ב) זקן זה שקנה חכמה.

והחילוק הוא, שהאב יכול ליקח את בנו ולהראות לו בעיניו, והוא ענין שבת שחרית שהאדם מתעלה ורואה בעיניו שעולם מתוקן הוא עולם שיש בו גילוי מלכותו יתברך, וכן פירש שו"ת פירוש שו"ת 'שאל אבך ויגדך לך', שהוא ענין הראיה (כמו שמצינו בלשון התלמוד, וכגון בברכות מח ע"א וכן הרבה), כי החכמה היא בראיה כמ"ש (בראשית ג, ז) "ותפקחנה עיני שניהם" ופרש"י - על שם החכמה נאמר.

"זקניך ויאמרו לך" הוא שורש החכמה, שקבלת החכמה מהזקנים הוא באמירה ושמיעה ולא בראיה, כי כשאדם הולך אחרי עיניו ואינו נסמך על הזקנים באמונת חכמים, אינו יכול להשיג את קנין החכמה ולצאת מהעולמות הנחרבים ומהתוהו ובוהו המושרשים בו. כי מזמן חטא אדם הראשון ראתה האדם מעורבת בדן, כמ"ש 'שאל אביך ויגד לך', ויגד' הוא לשון קשה, אבל כשהולך אחר השמיעה לחכמים הוא כנגד הזקנה ורחמים גמורים, שהוא בדרך 'אמירה'

שהיא לשון רכה וגילוי רחמים כמובא במכילתא (יתרו, מס' דבחדש ב, והובא ברש"י שמות יט, ג).

והזקנה וגילוי הרחמים הוא בשבת במנחה, שבוה אין לאדם את גילוי החכמה מעיניו אלא מאוזניו, שהוא התפיסה באמונת חכמים המגלים לאדם מהו הרצון האמיתי שצריך לרצות. לכן בשבת במנחה צריך להתבונן על הרצון, שאחר שהשיג החכמה והזיכרון באמיתות מציאות השי"ת וחידוש מעשה בראשית, צריך לבוא לרצון אמיתי, שאת אלו הרצונות מגלים לנו גדולי הצדיקים שהשיגו את עומק רצונו יתברך, שלכל בר ישראל בכל מדרגה שיהיה יש לו חלק בתיקון העולם והשבת המלכות אליו יתברך, וצריך שיקח דבר כל דהו לחלקו, שעל ידו ימליך אותו יתברך ויקרב הגאולה.

כי כשיש לאדם התעלות, חפץ הוא ליקח דבר וריוח לעצמו בעולם הזה ובעולם הבא, אבל את ה' ב"ה והשכינה הקדושה הוא שוכח חלילה בגלות, וזה מה שהמשיך שם בפסוק "בהנחל עליון גויים בהפרידו בני אדם יצב גבולות עמים למספר בני ישראל"; היינו שיזכור שעל ידי שלוקח השפע לעצמו לבד אין תכליתו טובה, כפי שפרש"י שם שכשהשפיע ה' ב"ה שפע לדור המבול ולקחוהו לעצמם גרמו לעצמם שנשטפו, "בהפרידו בני אדם" - הם דור הפלגה שהפיצם הקב"ה על פני כל הארץ. וכל מה שנעשה גילוי ומציאות לכל האומות הוא בכדי שיוכלו ישראל לבוא לידי גילוי, שכן מה שיצא ישמעל מאברהם הוא בכדי שיוכל יצחק לצאת לבדו, וכן מה שיצא ישעיה ממצחק הוא למספר בני ישראל, שנתן הקב"ה את המקום לאומות בכדי שיוכלו ישראל לצאת לבדם ולגלות

מלכותו יתברך, ששורש האומות הוא מהעולמות הנחרבים, אבל לאחרים יצא עולם מתוקן, שהם האבות הקדושים וכל זרע ישראל. וזה 'כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו', כי כל החלק של ה' ב"ה שהוא ענין התפילת מוסף כאמור, הוא תלוי בעמו ישראל, והכל הוא כדי לבוא לבית המקדש השלישי, כפי שפרש"י על יעקב שהוא השלישי שבאבות, המשולש בשלש זכויות - שהכל הוא מכוון על בית המקדש השלישי, שהוא העולם המתוקן בעיני ה' ב"ה, ועליו לא יהיה ענין 'בונה עולמות ומחריבן'.

וזה מש"כ "מצאנו בארץ מדבר ובתוהו ילל ישימון וגו'" - שעל אף שנמצאים בגלות שהוא המדבר מקום הסטרא אחרא כמובא בזוהר וישלח (דף קעז ע"ב), ובתוהו, שהוא העולמות הנחרבין, שהוא מקום היללה והשממה כמ"ש "ילל ישימון", אעפ"כ מהללים ומשבחים לה' ב"ה, וממשיכים את השפע עם שמירה והגנה, כמ"ש "יסובבנהו" - שהם ענין עמוד אש וענן, "כוננהו" - שהוא ענין ההתבוננות באמיתת מציאות ה', "יצרנהו כאישון עינו" - שהוא ענין ההתקשרות בחכמה והרִאיה כמ"ש אונקלוס "שאל אבוק וַיַּחַי לך".

כאשר נכנס בעבודת ה' עם הברכה אינו מתרחק מהשי"ת

ועל ידי ההתכללות בחכמה כאמור, שכל תורתו ותפילתו היא מתוך שבח לה' ב"ה ולא מתוך בכי ויללה, כולל כל הששה ימים בשבת, ונעשים כל ימיו לחסדים, כמ"ש (תהלים נב, ג) "חסד א-ל כל היום". ואעפ"כ שאנחנו בגלות ובענין "תוהו ילל ישימון" - אם יתפוס אדם דעת זו יוכל להחזיק מעמד עד ביאת משיח, ויתקיים בו "יצרנהו כאישון עינו". כי כשיש לאדם דעת זו אינו נפרד לעולם מה' ב"ה ואין מתקיים בו "בהפרד עליון גויים", כי אף אם נכשל חלילה, מוצא מיד את הדרך לשוב ולהיות סמוך אצל ה' ב"ה. כי כשמחפש במה להלל את ה' יתברך תמיד, וגם כשנכשל שמח הוא על עצם הידיעה והבושה מן החטא, ומתקיים בו "כי חלק ה' עמו" (שהרי יש אחד שחוטא ואינו בוש בזה ואין הדבר כואב לו כלל), על ידי שמשבח לה' נמשכים החסדים לליבו שבו הם המידות והימים, ומתמתקים הגבורות שבלבו שעל ידם הגיע לידי ריחוק, ושוב אינו חוטא. מה שאין כן כשבא על ידי החטא לבכי ויללה שאין בה חיבור

לה' יתברך, אינו ממתק את הגבורות שבלבו ושוב מתרחק. לכן באמת אי אפשר להחזיק ביהדות ללא הלל ושבח לה' יתברך, כי לאדם יש גבורות בלב שעל ידם מגיע לידי גבהות וחטא, ואינו יכול לבסמם ולמתקם אלא על ידי ברכה, שהם החסדים שנמשכים

על ידי ההלל והשבח לה' יתברך על עצם מה שהוא קיים ונברא, ומה שלא נעשה גוי, ועל עצם מה שהוא חותר ומחפש אחרי דבר שבקדושה. לכן כיון שנמצאים בגלות אי אפשר להחזיק מעמד ביהדות ללא הדעת הזו, כי כשאנו בדעת של שבח והלל לה' יתברך, גוברים הגבורות שבלבו כאש עד שנופל בחטא. ואחר החטא, אם נכנס לבכי ויללה מקשה עוד את ליבו וישוב לחטא. אבל על ידי שמוצא מקום שבו יכול הוא להמשיך ולקיים את הדעת הזו ולהלל את ה' ב"ה, ימתק את הגבורות שבלבו ולא ישוב לסורו. לכן בבית המקדש היו הלויים מנגנים ומהללים לה' יתברך, שכשאדם היה בא להקריב הקרבן ולהתוודות היה יכול מתוך כך לשוב בתשובה כראוי.

על ידי שנכנס לעבודתו יתברך עם הדעת של הברכה ממליך את ה' ב"ה ולא את עצמו

וזה שכתוב "חלק ה' עמו", שהחלק של ה' ב"ה נמצא אצלנו עם ישראל, ואותו אנחנו צריכים להשיב אליו יתברך. והוא המשמעות של תשובה, שאין חפצים בשלימות של עצמנו, אלא רוצים להשיב לה' כל חלק שנפגמה בו מלכותו יתברך ולשוב להאירו. וזה אין האדם יכול אלא כשיודע ש'חלק ה' עמו', ושאנו יכול לגלות בליבו שצריך להשיב לה' ב"ה את חלקו אלא כשימתק הגבורות במידות והימים שבלבו, שיאיר את הימים להיות כולם חסדים כמ"ש 'חסד א-ל כל היום', עד שירצה להשיב את כל חלקי המלכות של ה' יתברך שנפגמו בדור המבול ובכל הדורות כמ"ש 'בינו שנות דור ודור', כי כדי להביא לימות המשיח צריך לתקן הכל, וזה על ידי שיתפשט הדעת של הזקנים בכל העולם, שהוא "שאל זקניך ויאמרו לך".

והעיקר הוא שיזכה לאות ב"ת שהיא הברכה ויצא מ'ארור' ל'ברוך', שבכל פעם שמתחיל ונכנס בעבודת ה' יחזור ויתבונן באמיתת מציאות ה', וימצא דרכים להללו ולשבחו ולפארו ולרוממו, שהוא קיום "ברוך אתה בכוך", היינו שבכל פעם שנכנס בעבודת ה', שהוא כמה וכמה פעמים בתפילה או בלימוד אחד, יכנס עם ההתבוננות הזו, ועל ידי זה ממילא יזכה לברכה ושפע בפועל ובהתגלות. וזהו שר"ת היוצא מן הכתוב "בראשית ברא א-להים" - הם "ברוך אתה בכוך", כי אז הוא בבחינת יום שבת שהיא מקור הברכה לכל השפע של ימי החול, שבשבת קודש שהוא יום התגלות הכתוב "חלק ה' עמו", רואים שאין התכלית של האדם למלך, אלא התכלית היא להלל ולהמליך את ה'. לכן בשבת קודש אין האדם מתפלל על צרכיו, אלא מגלה את אמיתת מציאותו יתברך, ומשבח ומהלל וממליך את ה' ב"ה, שכך הוא עולם מתוקן ונאה לפני השי"ת.

מראות קודש

מראות קודש מועצת התשובה ומעמד סיומי התורה השנתי שמקיים מו"ר גאון ישראל מידי שנה, בו נכחו מרנן גדולי ישראל, ראשי ישיבות, דו"רים ומעל ששת אלפי איש. במעמד נשא רבינו שליט"א שיעור מקיף מלא גודש בסלחתו ושמונה של תורה ובעניני דיומא ומצוות התשובה תוך שדבריו מוסתעפים לרברים עמוקים בתורה כפני מעל ששת אלפי איש מישראל קדושים. מו"ר גאון ישראל נודע לערוך ולשתף את הקהל בשמחת התורה ובנטילת חלק בלימוד ועמל התורה"ק בסיימו את כלל ספרי היסוד וחלקים נרחבים בתורה"ק, (תנ"ך ומפרשיו, ש"ס בבלי וירושלמי, רמב"ם טור שו"ע ראשונים ואחרונים, הלכה ואגדה)

לציבור הקוראים היקר,

הדפסת העלון כרוכה בהוצאות רבות, העלון יוצא בצמצום והביקוש עצום.

ניתן לתרום בעמדות נדרים פלוס לעמותת יד להועיל עבור 'משולחן שלמה'.

או בהעברה: בנק: מזרחי טפחות (20) סניף: 417 (גאולה) מס' חשבון: 521025

שם העמותה: 'יד להועיל' - עבור העלונים, ולציין את שם ההקדשה.

התרומה מוכרת לצרכי החזר מס (סעיף 46)

לבקשת רבים ניתן לשמוע בקו 'שיעורי הינוקא'

את השיעורים האחרונים והמאמר היומי.

מספר הקו 02-5-306-506

האזינו ותחי נפשכם